RAKENNUSHISTORIALLINEN SELVITYS: PEREENTIE 27 YMPÄRISTÖINEEN

PEREEN ALUE

Kuva 1: Alueen sijainti (ympyröity punaisella)

Inventoitava alue ja rakennus sijaitsevat Pirkkalan Pereentien varrella (Pereentie 21-27). Pereen alue on vanhaa Pirkkalalaista kulttuurimaisemaa. Noin 1500-luvulla Partolan kylässä tiedetään olleen neljä taloa: vielä nykyisinkin pihapiiriltään ehjänä säilynyt Eerola, ja Partolan kartanoksi myöhemmin yhdistyneet Kauppi, Patala ja Rotjala. Pereentien varren asutus, suunnilleen Pirjolantien länsipuolella kuului silloin **Nuolialan** kylään, jossa oli kolme taloa, Eskola (Isotalo), Perttula ja Nikkilä. Maatilojen lisäksi on jo varhain sijoittunut erilaisia pieniä tai keskisuuria teollisuusyrityksiä, joista tärkeimmät ovat olleet vuonna 1887 perustettu Pyhäjärven saha ja vuonna 1928 perustettu Partolan kenkätehdas. Kumpikaan merkittävistä alueen yrityksistä ei ole enää toiminnassa. Edellä mainitut ja muutamat muut pienemmät verstaat tarvitsivat työväkeä ja niinpä Pereen ja Partolan alueet ovat olleet Pirkkalan tiheimmin asuttuja alueita.

Kuva 2: Karttaote vuodelta 1933 (Maanmittaushallitus)

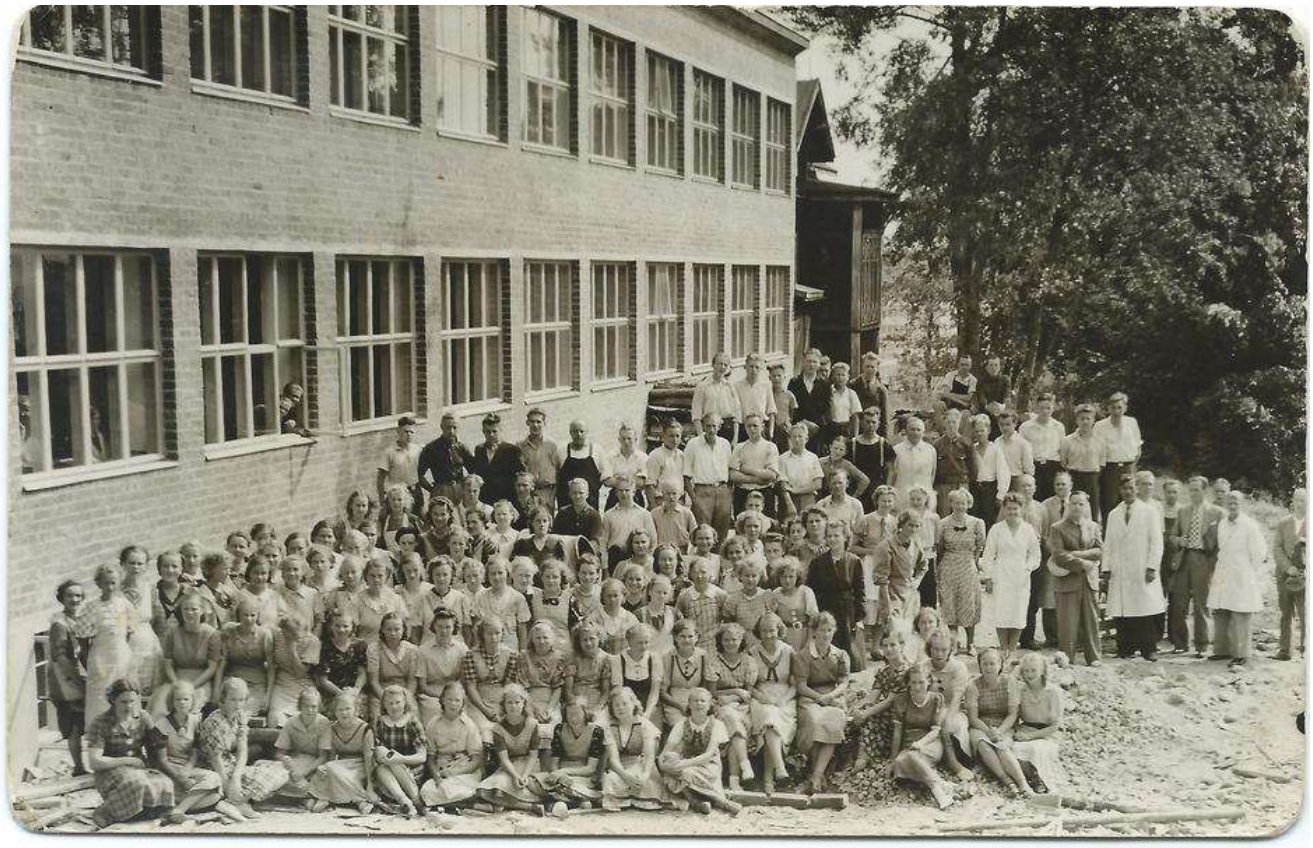

Kuva 3: Partolan kenkätehtaan työntekijöitä vuonna 1938

Ympäristön pellot ja itäpuolella ollut Pyhäjärven saha ovat kadonneet pääosin 2010-luvun taajamarakentamisen, rivi- ja kerrostaloalueiden alle. Tornimuuntajan ja kaksikerroksisten asuin- ja liikerakennusten sekä teollisuusrakennuksen muodostama rakennusrivi muodostavat muuttuneessa maisemassa tunnistettavan, alueen historiasta kertovan ja yhtenäisen kokonaisuuden vanhassa tiemaisemassa.
Pienteollisuustalo ja rakennusrivi ovat osa maakunnallisesti merkittävää rakennettua ympäristöä, *Pereen-Nuolialan kulttuurimaisema,* jonka keskeisiä ympäristöjä ja kiintopisteitä ovat kyläajan säilyneet peltomaisemat, vanhat tilakeskukset sekä nuoremman kyläalueen tornimuuntaja.
Pereen kauppa, joka perustettiin 1927, toimi Pereentie 21:ssä vuoteen 1987 saakka. Rakennus on säilynyt, mutta maalattu alkuperäisen punamullan sijaan vaaleaksi.
Pirkkalaa koskevassa yleisinventoinnissa rakennusrivi ja siltä etelään johtavan Pirjolantien asutus on merkitty arvoalueeksi, *Pirjolantie ja vanhat tilakeskukset*, (Pirkkalan rakennetun kulttuuriympäristön selvitys 2002, osa 1, Jari Heiskanen/Pirkanmaan maakuntamuseo, kulttuuriympäristöyksikkö).

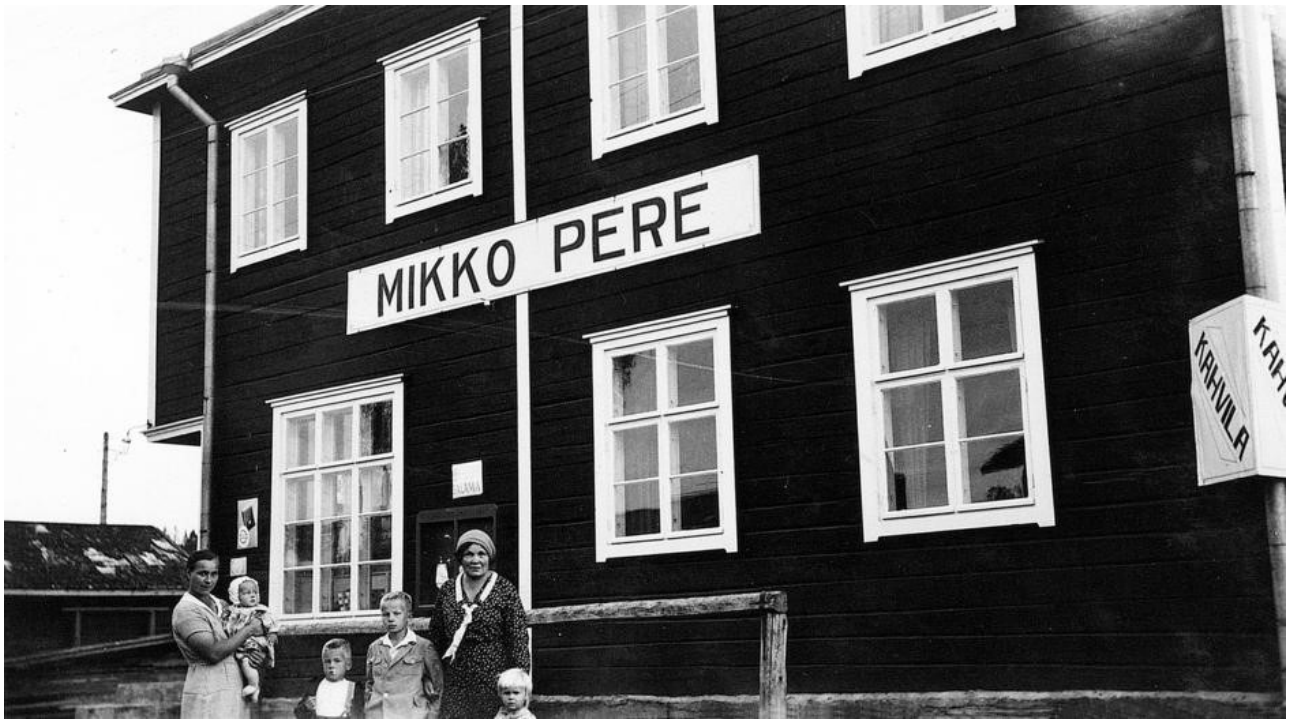

Kuva 1: Pereen kauppa Pereentie 21:ssä 1950-luvulla

NYKYINEN KAAVOITUSTILANNE

Alueella on voimassa asemakaava (2000), jossa kaavamuutostontti on osoitettu ympäristöhäiriöitä aiheuttamattomaan teolliseen toimintaan (TY). Taajamayleiskaavassa (2016) ympäristö ja tontti on osoitettu asuinpientalojen alueeksi (AP). Kaavamuutos toteuttaa yleiskaavaa osoittamalla asuntorakentamisen täydennyskohteita.

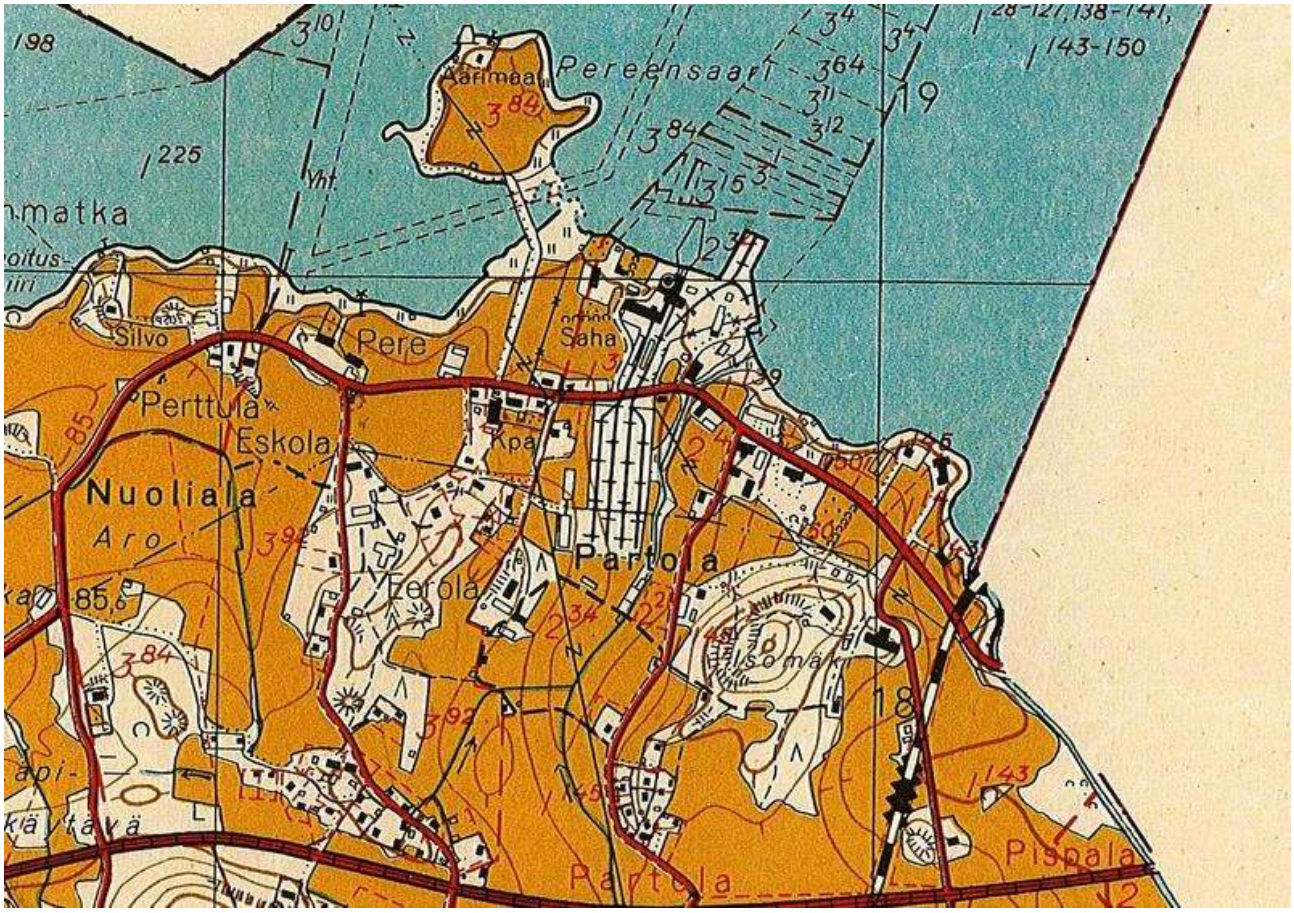

Kuva 5:Karttaote vuodelta 1962 (Pirkkala-Seuran historiaselvityksestä)

Pereentie 27:ssä, Pirkkalassa sijaitseva tontti, 604-410-3-269, Automäki II ja sen teollisuusrakennus sijoittuvat Nuolialan kylän nuorempaan, 1900-luvun alkupuoliskon kyläkeskustaan, joka syntyi todennäköisesti läheisen, 1800-luvun lopulla perustetun sahan vaikutuksesta. Pienen, 1900-luvun alkupuoliskoa edustavan kylä- ja tiemaiseman muodostavat raitin varrelle vuonna 1919 rakennettu tornimuuntaja, 1927 rakennettu puinen asuin-liikerakennus ja 1938 rakennettu asuin-liikerakennus, jonka pirkkalalainen linja-autoliikennöitsijä Antti Suojärvi (1903-1985) rakennutti alun perin linja-autohalliksi. Hallin käytyä ahtaaksi rakennus muutettiin linja-autonkuljettajien asuintiloiksi. Uusi linja-autohalli rakennettiin vanhan linja-autohallin länsipuolelle vuonna 1951.

Rakennuksen rakennesuunnitelmat on laatinut tamperelainen P. Leppänen, joka oletettavasti on vastannut myös kohteen rakennussuunnittelusta, koska muuta tietoa rakennuksen suunnittelijasta ei ole. Työmaan mestarina oli Aukusti Nieminen naapurista. Rakennus on betonirunkoinen ja ulkoseinät on muurattu paikalla muuraten kolmikerroksisella tiilimuurauksella. Rakennuksessa on kaksi maanpäällistä kerrosta ja täysikorkea kellarikerros.

Alun perin 1. kerroksessa oli Pereentien puolella huoltohalliin johtavat pariovet. Rakennuksen käyttötarkoituksen muutoksen yhteydessä ovet on korvattu liiketiloihin johtavilla alumiinirunkoisilla lasiovilla ja ikkunoilla.

Rakennuksen toisessa kerroksessa oli 1990-luvulle saakka erilaisia pieniä metalliverstaita mm. metalliverstas Paitula, kelloverstas Kiuru ja myöhemmin eteistilojen mattoja valmistava Loskari.

Kuva 6: Suojärven liikenne Oy:n kuljettajia ja linja-auto 1930-luvulla

Tuotteiden ja raskaiden raaka-aineiden nostamista varten rakennuksen eteläpäädyssä on säilynyt nosturivinssin kiskorakenne.
Viime aikoina toisen kerroksen tilat ovat olleet toimistokäytössä ja hammaslääkärin vastaanottotiloina. Rakennuksen pohjoispäätyyn on asennettu kierreporras toiseksi poistumistieksi.
Kellarikerroksessa pidettiin alkujaan varaosia, öljyjä ja muita pientarvikkeita autojen huoltoa varten. Kellarissa sijaitsee myös talon lämpö- ja sähkökeskus.
Nykyisin kellarissa on irtaimistovarastoja pientavaroiden säilytykseen. Kiinteistössä oli alun perin öljylämmitys. Nykyisin kiinteistöä lämmitetään ilmalämpöpumpulla ja varalämmönlähteenä on öljylämmitys.

RAKENTEET

Kellarin ja ensimmäisen kerroksen välipohja on teräsbetoninen alapalkkilaatta, joka on mitoitettu kestämään huoltotilassa linja-auton painon.
Ensimmäisen ja toisen kerroksen välipohja on teräsbetonilaatta, joka on kannatettu rakennuksen pituussuunnassa keskellä sijaitsevalla kantavalla pilari- palkkilinjalla.
Toisen kerroksen ja ullakon välipohja on puurakenteinen ja kannatettu teräsbetonipalkeilla. Kolmen tiilen paksuiset (n. 40 cm) ulkoseinät ovat kantavat. Kellarin kaikki väliseinät ovat kantavia teräsbetoniseiniä.
Vesikattokannakkeet ja muut kattorakenteet ovat puuta. Vesikatteena on konesaumapelti.

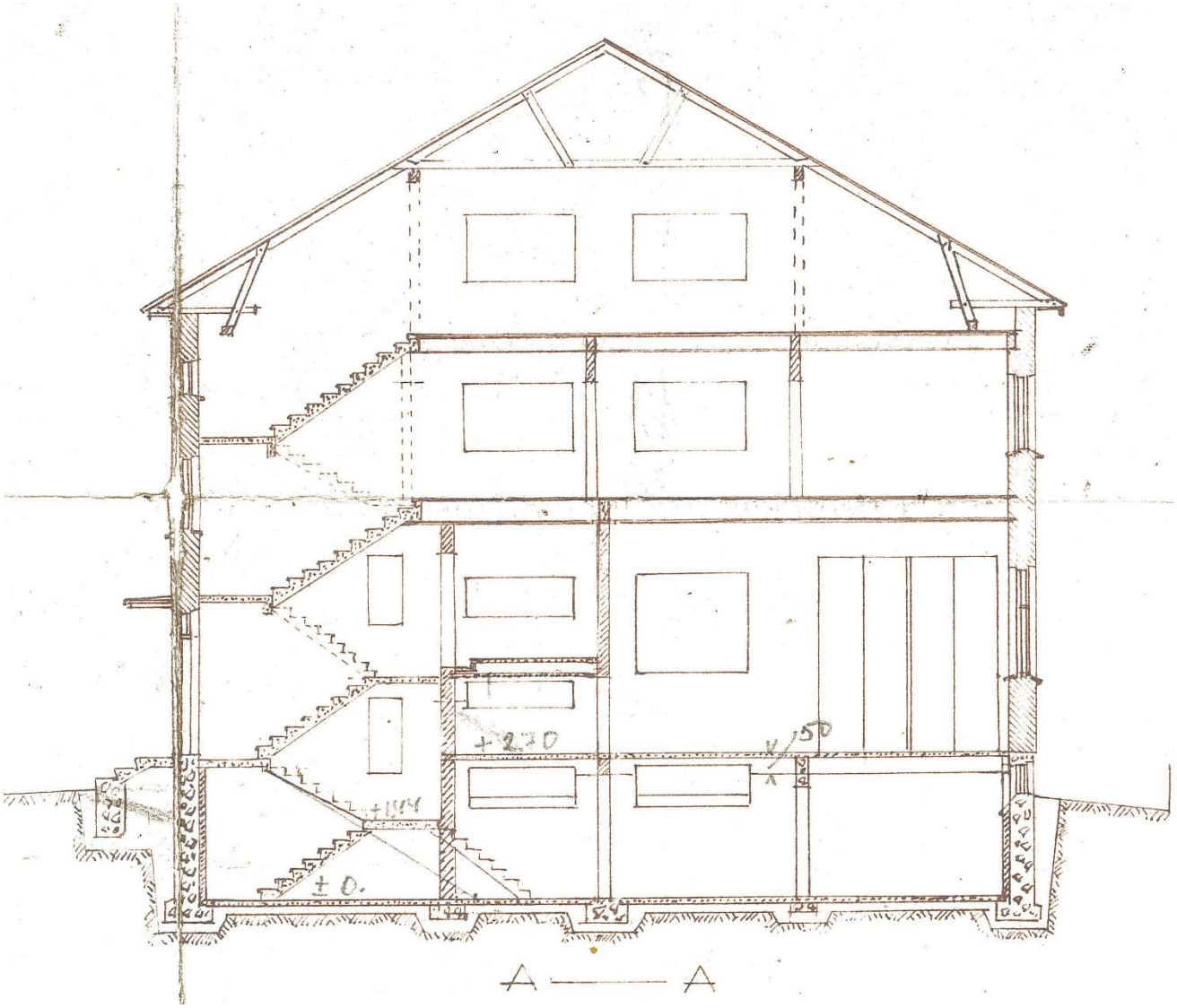

Kuva 7: Leikkauspiirustus alkuperäisistä rakennesuunnitelmista vuodelta 1951

Kuva 8: Suojärvi, linja-autoja ja henkilökuntaa 1970-luvulla

RAKENNUKSEEN TEHDYT MUUTOKSET

Julkisivuiltaan punatiilestä muurattu, satulakattoinen ja 2,5 kerroksinen teollisuusrakennus on nykyisin toimi- ja liiketiloina. Rakennuksen ikkunat on uusittu alumiini-ikkunoilla, puitejako edustaa vanhaa jakoa. Rakennuksen teollisuus- ja ajan rakentamisen piirteet on hyvin nähtävissä puhtaaksimuuratuissa julkisivuissa, neliömäisissä ja suurissa ikkunarivissä ja rakennuksen eteläpäätyyn sijoittuvassa teräsrakenteisessa nosturirakenteessa sekä sisäänkäyntejä suojaavissa kapeissa tai lippamaisissa katoksissa.
Rakennuksen muutostöille on haettu ja myönnetty rakennuslupa ensin vuonna 1997. Muutossuunnitelmat on toteutettu vain osittain tai soveltaen.
Merkittävimmät rakennukseen kohdistuneet muutokset ovat ensimmäisen ja toisen kerroksen uusi, alkuperäisestä poikkeava tilajako ja tilojen käyttötarkoituksen muutokset. Alun perin yhtenäinen ensimmäisen kerroksen linja-autohalli on käyttötarkoituksen muutoksen yhteydessä jaettu kahdeksi liiketilaksi. Samoin toisen kerroksen varastotila on jaettu pienemmiksi yritystiloiksi, joihin johtaa keskikäytävä.
Käyttötarkoituksen muutos on vaatinut toisen kerroksen varustamisen toisella poistumistieportaalla, joka on lisätty rakennuksen pohjoispäätyyn.

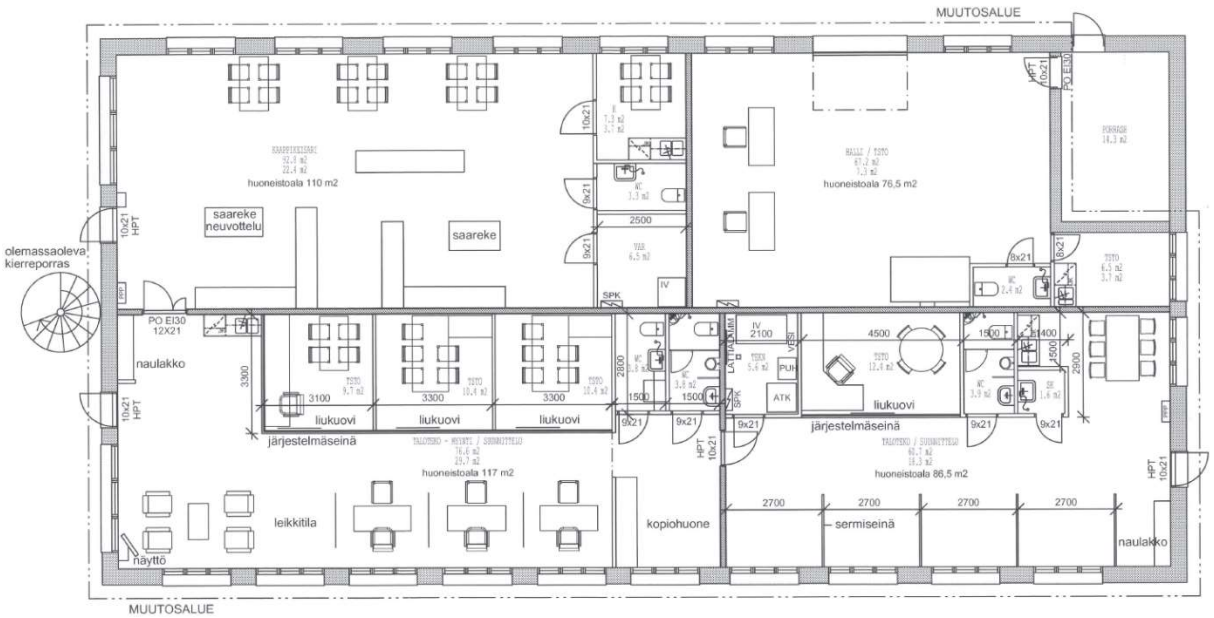

Kuva 9: Pohjapiirros vuoden 1997 rakennuslupa-asiakirjoista. Nykytilanne.

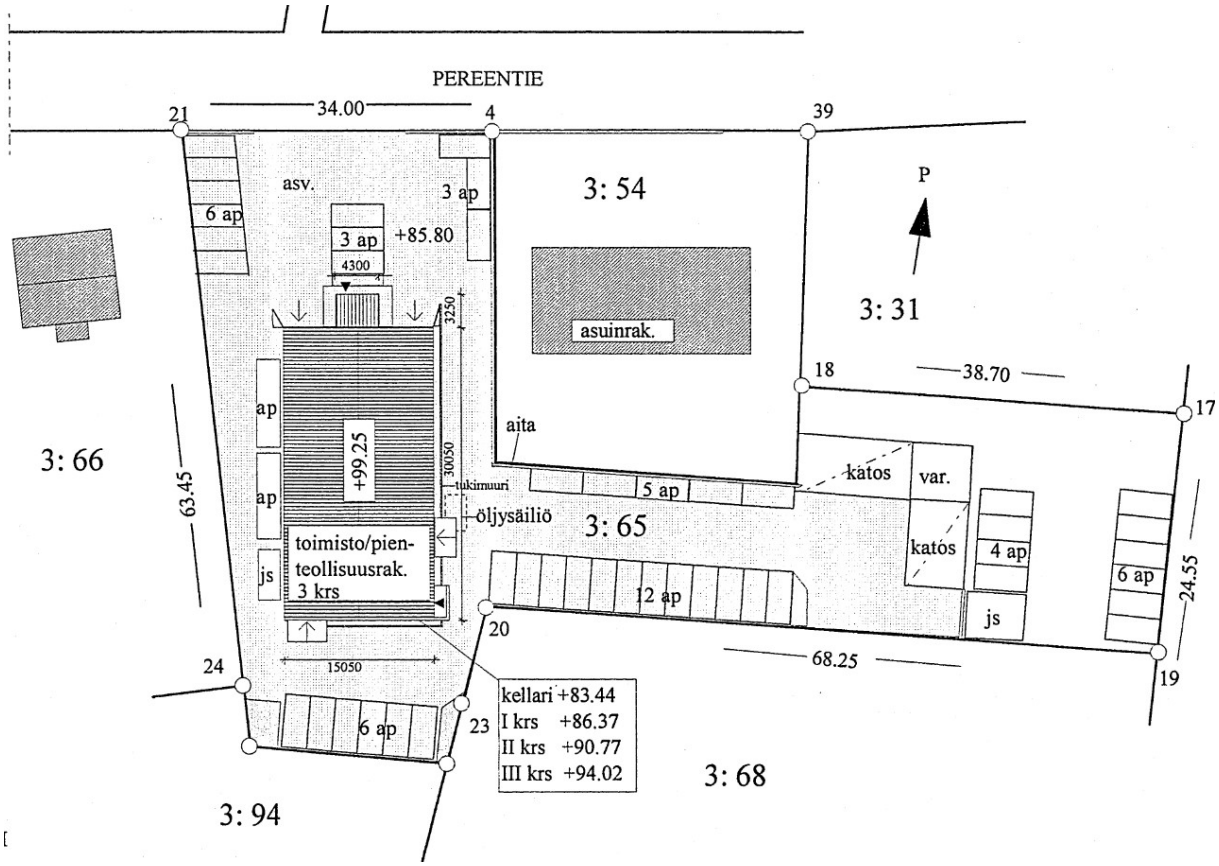

Kuva 10: Asemapiirros vuoden 1997 rakennuslupa-asiakirjoista

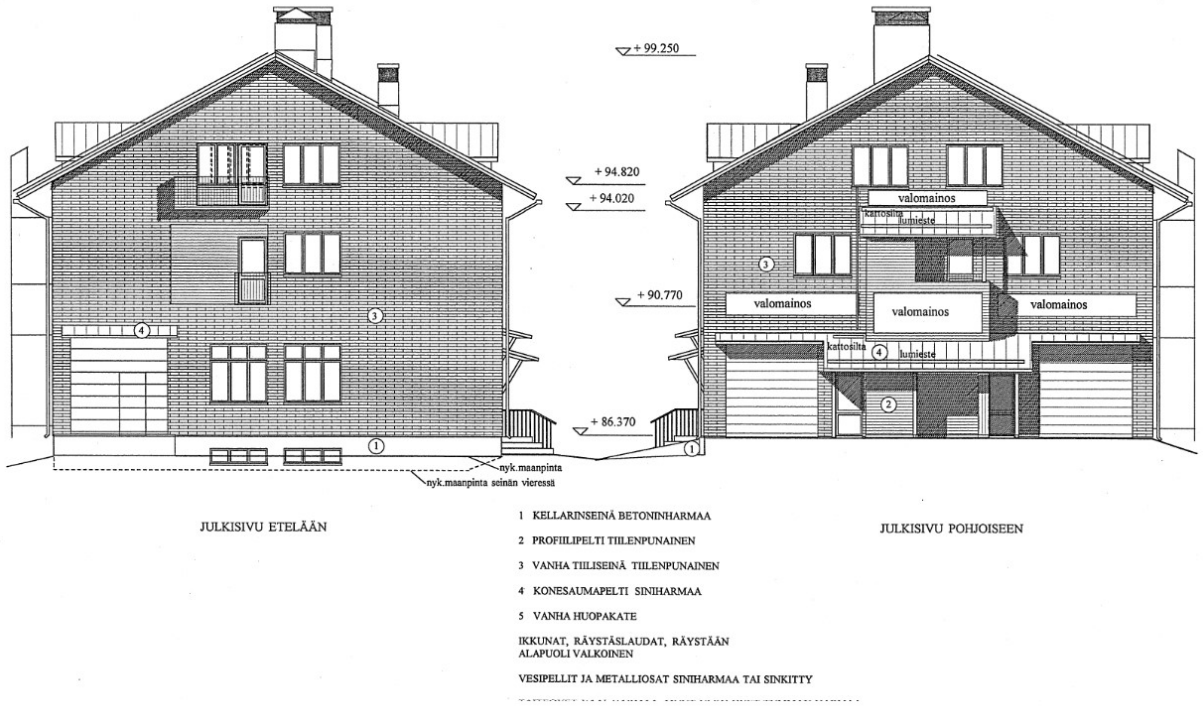

Kuva 11: Päätyjulkisivut

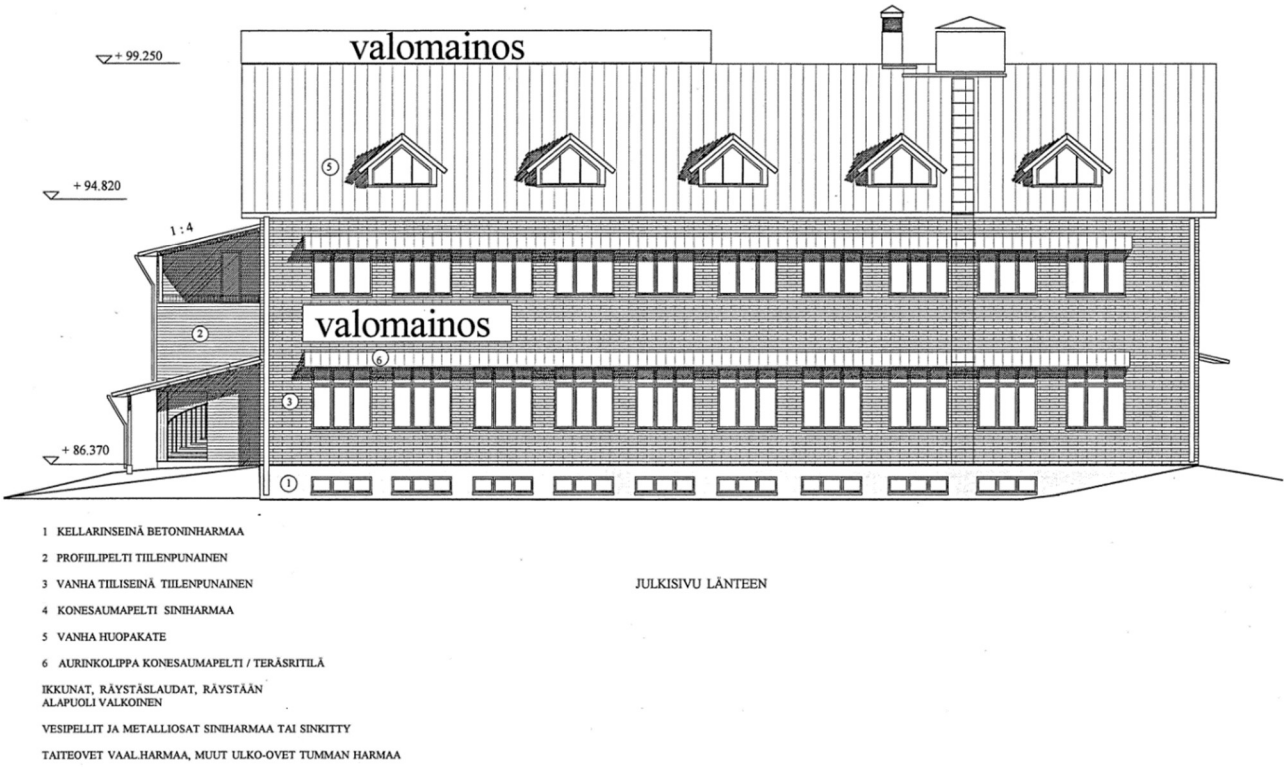

Kuva 12: Julkisivu länteen

Kuva 13: Pereentie 21 - 27. Etualalla suojeltu tornimuuntamo.

Kuva 14: Pereentie 21 – 27 nykytilassa

Kuva 15: Pereentie 27 nykyasussaan

Kuva 16: Pereentie 27:n pohjoispääty

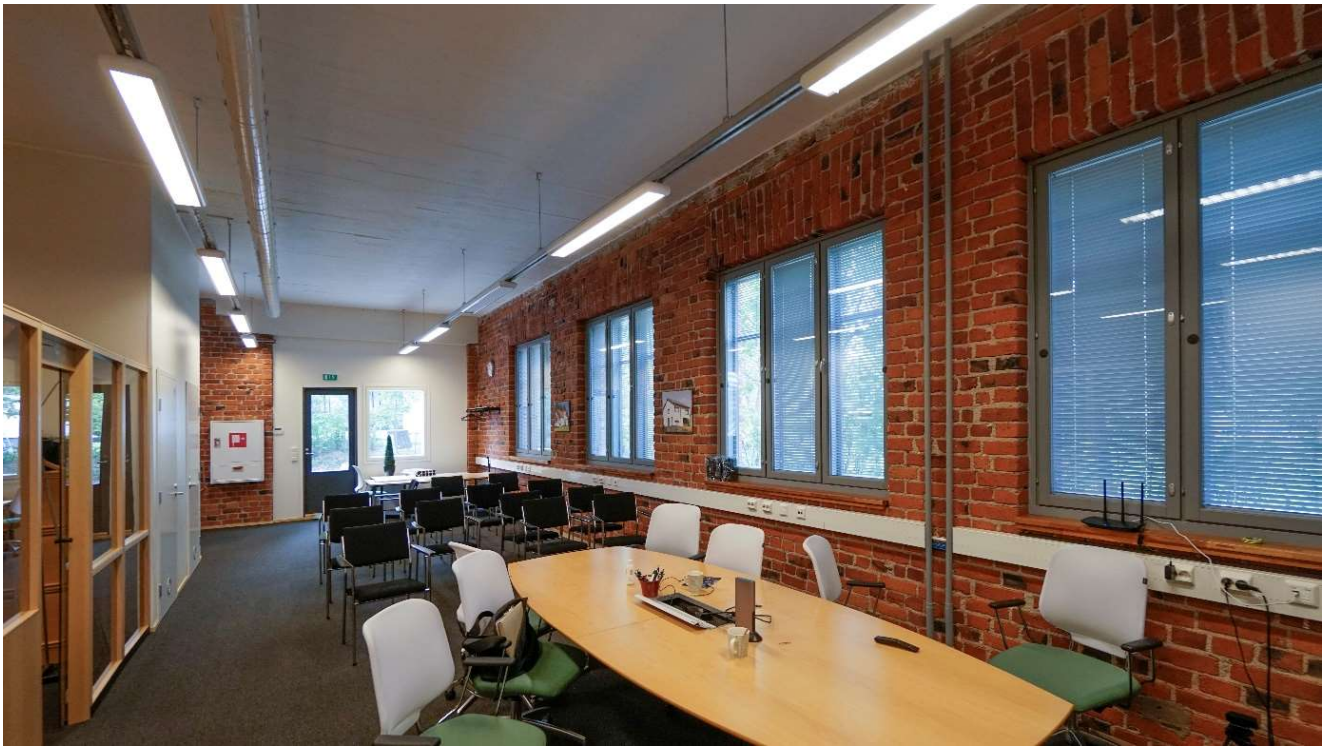

Kuva 17: Pereentie 27:n ensimmäisen kerroksen toimitila nykyasussa

Tampereella 19.10.2022

Juha Luoma, arkkitehti SAFA